Tero Kuusi

19.2.2025

Lausunto Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle aiheesta K 22/2024 ”Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomuksesta eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2024”

Tarkastusvaliokunta pyytää lausuntoa valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) vuoden 2024 raportista koskien finanssipolitiikan valvontaa. Raportti käsittelee talouden suhdannetta ja julkisen talouden tilaa, hallituksen finanssipolitiikkaa sekä EU:n finanssipolitiikan sääntöjen uudistusta ja noudattamista.

ETLA lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Etla jakaa VTV:n vuoden 2024 tilannekuvan. Useat ennustelaitokset laskivat Suomen talouskasvuennusteita vuosille 2024–2025, ja talouskasvun odotettiin käynnistyvän ennakoitua myöhemmin. Vastaavasti Suomen talouden elpymisen viivästyessä finanssipolitiikan sopeutuksen ajoitus on osoittautunut vuosina 2024–2025 hankalammaksi kuin ennakoitiin. Kokonaisuutena VTV kuitenkin arvioi, että finanssipolitiikan linja on lievästi elvyttävää, mikä viittaisi talouspolitiikan linjan olevan suhdannepoliittisesti perusteltu.

Etlan näkemyksen mukaan Suomen julkisen talouden sopeuttamisen jatkaminen pidemmällä aikavälillä on tärkeää. Talouskasvua on edistettävä sopeutustoimien ohella, sillä muuten julkisen sektorin alijäämää voidaan korjata vain leikkauksilla. Verotuksen kiristäminen hidastaisi kasvua entisestään, ja ilman leikkauksia julkiset menot kasvaisivat indeksikorotusten ja työvoimakustannusten nousun vuoksi.

Pääsääntöisesti hallitus on noudattanut tätä linjaa. Tosin hallitus reagoi 2024 arvonlisäverojen nostolla siihen, että kokonaisveroaste oli laskemassa mm. liikenteen verotuottojen pienentyessä. Hyvää päätöksessä oli, että veronkorotus kohdistui talouskasvua vähiten haittaaviin veroihin eikä kasvua haittaavia veroihin, kuten yrittämiseen ja investointeihin ja omistamiseen, joita tulisi ennemminkin laskea.

Hallituksen investointiohjelma vastaa osaltaan kasvuhaasteeseen. Etlan näkemyksen mukaan myös veronkevennykset kuuluvat nykyiseen talouspolitiikan keinovalikoimaan, erityisesti jos niillä siirretään verotuksen painopistettä vähemmän vääristävään suuntaan. Etla on kiinnittänyt huomiota verotuksen rakenteeseen ja suositellut yrittämisen ja korkean marginaaliverotuksen keventämistä. Sikäli kun veronkevennykset heikentävät julkista taloutta lyhyellä aikavälillä, sitä voitaisiin kompensoida kiristämällä talouskasvua vähemmän haittaavia veroja kuten arvonlisä-, haitta- ja kiinteistöveroja.

Muutamia huomioita raportista:

- VTV kiinnittää oikein huomiota siihen, että *investointiohjelman käsittely kehyksessä* on ongelmallista. Sitä ei ole kirjattu kokonaisuudessaan kehykseen, mikä vähentää kehysjärjestelmän luotettavuutta. Käytännössä linjaus tuo investoinneille erillismenettelyn kehysbudjetoinnissa, mikä ei ole suositeltavaa.

Lisäksi investointiohjelman menot eivät ole pelkästään investointeja, vaan ne sisältävät myös kulutusmenoja ja menoja, jotka voivat muuttua pysyviksi, vaikka rahoitus tulee kertaluonteisista lähteistä.

- *EU:n finanssipolitiikan sääntöjen uudistamisella* onnistuttiin vain osittaisesti yksinkertaistamaan monimutkaiseksi muodostunutta kokonaisuutta. Toisaalta velkakestävyysanalyysi tuo kaivattua keskustelua velkadynamiikasta kovin teknisiksi muodostuneiden rakenteellisen rahoitusaseman mittarien tilalle. Esimerkiksi keskustelu käsitteistä, kuten virta-varantokorjauksista, on hyödyllistä laajemminkin kuin vain EU-sääntöjen tulkintojen kannalta. Toisaalta VTV:n raportti ilmentää hyvin sitä, kuinka uusi kehikko on niin ikään muodostumassa monimutkaiseksi sääntöjen ja niiden poikkeuslausekkeiden tulkintojen kautta.
- Suomen kohdalla velkakestävyysanalyysiin sisältyy *turvalauseke*, joka edellyttää velkasuhteen nopeaa alentamista. Kotimaisen talouspolitiikan kannalta on perusteltua kyseenalaistaa nykytilanteessa sääntöihin sidottu pyrkimys vähentää julkisen talouden velkasuhde 60% tasolle ehdotetulla aikataululla.
- *Suhdannetilanteen arvioinnissa* VTV on tehnyt viime vuosina merkittävää työtä erityisesti laatimalla suhdannetilanteen lämpökartan. Olisi hyödyllistä tarkastella kehikon toimintaa viime vuosina myös siitä näkökulmasta, miten johdonmukaisia eri indikaattorien signaalit ovat. Erityisesti huomio kiinnittyy inflaatiosokkiin. Korkean energiahintapiikin aiheuttama inflaatio saatettaisiin lämpökartassa tulkita noususuhdanteen merkiksi, vaikka lähtökohtaisesti sen ei pitäisi suhdannepoliittisesti ohjata kireämpään finanssipolitiikkaan.